

N:o 87.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 24 Maj 1873.
— — — — Andra Kammaren den 24 — —

Riksdagens underdåniga Skrifvelse, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till dels förordning angående ändring i vissa delar af kyrkolagen med dertill hörande författningar, dels ock förordning angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning.

(Lag-Utskottets Utl. N:o 17 samt Mem. N:is 28 och 39.)

S. A. K.

Genom nådig proposition den 30 sistlidne Januari har Eders Kongl. Maj:t till Riksdagens antagande framlagt förslag dels till förordning angående ändring i vissa delar af kyrkolagen med dertill hörande författningar, och dels till förordning angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning; dock med det förbehåll i afseende å den senare förordningen, att den skall blifva gällande endast för det fall, att den förra jemväl af kyrkomöte godkändes.

Riksdagen, som godkänt dessa förslag i det hufvudsakligaste, har deruti ansett nödiga några få förändringar, för hvilka här nedan skall redovisas.

Beträffande förslaget till förordning angående ändring i vissa delar af kyrkolagen med dertill hörande författningar, har Riksdagen ej funnit

anledning till annan anmärkning än den, att de i 1 § förekommande orden »af denna lag» möjligen kunde alstra tvekan, huruvida den samtidiga förordningen om främmande trosbekännare och deras religionsöfning finge, utan kyrkomötets hörande, ändras, och i allt fall medföra den olägenhet att, derest sistnämnda författning i en framtid kommer att mot en ny utbytas, förevarande § måste omredigeras. Riksdagen har derföre funnit dessa ord böra utgå, hvilket kan ske utan att stadgandet derigenom kommer att sakna erforderlig tydlighet och fullständighet, helst om såsom vilkor för författningarnes antagande stadgas att de skola samtidigt utkomma.

Hvad åter angår föreslagna förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning, har Riksdagen först och främst vid 12 § ansett sig böra göra ett tillägg i syfte att förebygga det proselytmakeri, som genom skolundervisning kan bedrifvas. Rättigheten att, oberoende af andra band än sedlighetens och den allmänna ordningens, öfva den religion, man af inre öfvertygelse omfattar, må väl anses betinga jemväl rättigheten att fritt och öppet bekänna densamma; men den grundlägger, i Riksdagens tanke, ingalunda något befogadt anspråk att, statskyrkan till skada, i skolor utbreda och implanta från hennes bekännelser afvikande trossatser ibland dem till denna kyrka hörande ungdom, hvilketens oförmåga att skilja mellan de skiftande meningarne är uppenbar. Äfven om vårt land för närvarande är förskonadt från de i många andra protestantiska länder mera djerft och ohöljdt framträdande försöken af den i sitt omvändelsenit outtröttliga katolicismen att utbreda sitt i socialt och politiskt hänseende farliga välde, så saknas dock ej alldeles vedermälen derå, att man anser jordmånen äfven här kunna bearbetas, om ock hittills med yttersta försigtighet. Det låter dessutom tänka sig, att den på en gång skickligaste och i politiskt afseende farligaste bland de katolska ordenssamfundet, jesuiterorden, möjligen kan finna med sitt intresse förenligt att, om eller då den uttränges från de mera centrala delarne af Europa, taga sin tillflykt — om ock endast tillfälligtvis — till utkanterna, för att derifrån mera obemärkt leda den propaganda, hvars emot statssuveräniteten fiendtliga sträfvanden äro allmänt kända. Ej heller torde böra lemnas utan all uppmärksamhet den omständighet att, derest alltför vidsträckt rätt tillerkännes utlänningar att besitta fast egendom i riket, stora distrikt kunna komma att egas af utländska katoliker, hvilka då blifva i tillfälle att på ett särdeles verksamt sätt befordra katolicismens utbredning bland svenska folket, i fall dem tillåtes att utan all kontroll upprätta skolor för de af dem beroende fabriksarbetares eller underhåvandes barn.

Riksdagen vidhåller alltså den princip, som i förevarande hänseende nu gäller för lagstiftningen, men anser att man utan våda kan gå något längre i medgifvande för främmande trosbekännare, än för närvarande är händelsen. Sålunda är det, enligt Riksdagens åsigt, icke blott obehöfligt, utan kan till och med verka menligt, om någon, som är dertill lämplig, hindras att för hvem som helst inrätta och upplåta tekniska läroanstalter, handelsinstitut, tillämpningsskolor o. s. v., hvadan Riksdagen inskränkt förbudet till sådana undervisningsanstalter allena, i hvilka undervisning i religion meddelas; hvarförutan det synts Riksdagen, som om någon våda ej skulle blifva förenad dermed, att bekännare af svenska kyrkans lära, som uppnått femton års ålder, tillåtas besöka främmande trosbekännares skolor, så att t. ex. den mera utmärkta språkundervisning, som kunde vara att hemta i en fransk eller tysk katolsk skola, äfven kan komma vår ungdom till del. Likaledes anser Riksdagen förbudet böra inskränkas till upptagande i skolorna af barn, tillhörande svenska kyrkan, enär svenska staten icke lär hafva förpligtelse att emot afvikande läromeningar skydda andra än medlemmar af den kyrka, staten sjelf erkänner såsom sin; och derjemte har Riksdagen trott sig kunna föreslå den ytterligare utvidgning af lärofriheten för främmande trosbekännare, att deras uppfostringsanstalter må upplåtas för hvem som helst, derest Eders Kongl. Maj:t efter särskild pröfning för hvarje fall sådant tillåter. Det låter nemligen tänka sig, att i reglementet för en skola finnas upptagna sådana bestämmelser, att någon fara för proselytmakeri icke kan uppstå.

Enligt det nådiga förslaget 19 § skulle, i afseende på de angående mosaiska trosbekännare hittills gällande bestämmelser, genom den nya lagen ej ske annan ändring, än att om lysning till äktenskap emellan sådan trosbekännare och medlem af svenska kyrkan eller annat främmande trossamfund, äfvensom i fråga om den troslära, hvori barn af dylikt äktenskap bör uppfostras, skulle gälla hvad i förslaget 4 och 6 §§ sägs. Härigenom blefve emellertid icke afhjelpat den i nuvarande lagstiftning befintliga brist på erforderliga bestämmelser i dessa hänseenden för det fall att både mannen och qvinnan tillhöra den mosaiska trosbekännelsen. I borgerligt hänseende är det dock lika mycket i ena som andra fallet af vigt, att lysning till äktenskap sker i den ordning, som åberopade 4 § föreskrifver, hvadan Riksdagen infört ett stadgande i sådant syfte. Derjemte har Riksdagen ansett det böra i förevarande 19 § uttryckligen förklaras, att, der äktenskap emellan medlemmar af skilda trossamfund blifvit afslutadt innan den nya författningen träder i verksamhet, fadren skall åtnjuta den honom förut medgifna rätt att, äfven fastän modren

tillhör svenska kyrkan, uppfostra barnet i den troslära han sjelf bekänner.

På grund af hvad sålunda blifvit i underdånighet anfördt, har Riksdagen funnit Eders Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga proposition ej kunna oförändrad bifallas, men deremot för sin del beslutat nedanstående tvänne författningar, med det förbehåll i afseende å senare författningen, att den skall blifva gällande endast för det fall att den förra varder jemväl af kyrkomöte godkänd, samt med vilkor att författningarne under samma dag utfärdas, nemligen:

1:o. *Förordning angående ändring i vissa delar af kyrkolagen med dertill hörande författningar.*

Med upphäfvande af hvad kyrkolagen jemte dertill hörande författningar innehålla stridande mot nedannämnda bestämmelser, förordnas som följer:

1 §.

Medlem af svenska kyrkan, som vill ur kyrkan utträda, må ej anses från denna skiljd, förr än han uppnått den ålder och uppfyllt de föreskrifter, som särskild, till kyrkolag ej hörande, förordning angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning stadgar såsom vilkor för utträde ur svenska kyrkan.

2 §.

Äktenskap mellan medlem af svenska kyrkan och bekännare af främmande kristen troslära må, der båda det begära, med vigsel afslutas efter det sätt, kyrkohandboken för äktenskap mellan medlemmar af svenska kyrkan föreskrifver.

3 §.

Främmande trosbekännare ega att, efter anmälan hos vederbörande kyrkoherde, på allmän begravningsplats erhålla lägerstad för sina döda.

4 §.

Kyrkoherde i församling, tillhörande svenska kyrkan, åligger att i afseende å främmande trosbekännare, jemte iakttagande af hvad kyrkolag stadgar, fullgöra hvad honom genom allmän lag eller författning föreskrifves.

2:o. *Förordning angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning.*

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Vilja bekännare af annan kristen troslära, än den evangeliskt lutherska, bilda särskild församling och önska de, att densamma varder af staten erkänd; göre derom hos Konungen ansökan, samt uppgifve sin trosbekännelse och församlingsordning; bifoge ock, der de svenska kyrkan tillhört, bevis om sådan anmälan för utträde derur, som i 3 § omförmäles. Finner Konungen skäl att ansökningen bifalla; ege den församling rätt till offentlig religionsöfning.

Enahanda rätt tillkomme ock de, på grund af hittills gällande författningar, redan bildade församlingar af främmande trosbekännare.

2 §.

Församling, hvilken enligt 1 § eger rätt till offentlig religionsöfning, anställe såsom föreståndare en dertill lämplig person samt göre derom anmälan, i Stockholm hos Öfverståthållare-embetet och annorstädes i riket hos Konungens Befallningshafvande; och må ej, innan sådan anmälan skett, nybildad församling träda i utöfning af den henne i omförmälda afseende tillkommande rättighet.

Föreståndare hafve tillsyn derå, att församlingens offentliga gudstjänst öfverensstämmer med dess uppgifna trosbekännelse och församlingsordning samt att allmän lag dervid ej öfverträdes. Sker annorlunda och varder på anmärkning af föreståndaren det felaktiga ej rättadt; an

mäle han förhållandet hos Öfverståthållare-embetet eller Konungens Befallningshafvande.

Derjemte vare föreståndaren pligtig att föra de anteckningar, hvarom Konungen förordnar; att lemna erforderliga upplysningar angående församlingens medlemmar; samt att för öfrigt ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som af vederbörande honom meddelas.

Afgår föreståndare från sin befattning; anställe församlingen ofördröjligen en annan och göre derom anmälan, som ofvan är sagdt.

3 §.

Har medlem af svenska kyrkan omfattat främmande kristen lära och vill fördenskull ur kyrkan utträda; gifve sin afsigt tillkänna för kyrkoherden i den församling, han tillhör; uppgifve ock det trossamfund, hvartill han vill öfvergå. Framhårdar han i sin afsigt; inställe sig, sedan minst två månader förflutit, personligen hos kyrkoherden samt anmäla sig till utträde ur kyrkan; och göre kyrkoherden derom anteckning i kyrkoboken. Ej må någon på grund af anmälan, som skett innan han fyllt aderton år, anses från svenska kyrkan skild. I främmande församling må ej heller någon före nämnda ålder upptagas.

4 §.

Förr än äktenskap af främmande trosbekännare ingås, skall lysning afkunnas i den till svenska kyrkan hörande församling, inom hvars område qvinnan är boende. Kyrkoherden i samma församling utfärde lysningen; hvarvid för främmande trosbekännare ej erfordras bevis om dop och nattvardsgång.

5 §.

Äktenskap emellan dem, hvilka begge tillhöra samma främmande trossamfund med sådant presterskap, att Konungen funnit åt detsamma kunna anförtros att vigsel med laga verkan förrätta och förty rättighet dertill medgifvit, skall afslutas med vigsel efter samfundets kyrkobruk.

Tillhöra de olika främmande trossamfund med sådant presterskap, som nyss är nämndt, eller är blott endera medlem af dylikt samfund; då må äktenskapet kunna afslutas antingen medelst vigsel, förrättad af dertill berättigad prest inom enderas trossamfund, eller inför borgerlig

myndighet, på sätt här nedan sägs. Samma lag vare i fråga om äktenskap emellan bekännare af främmande kristen troslära och medlem af svenska kyrkan.

Der ingendera tillhör svenska kyrkan eller sådant främmande trossamfund, som ofvan omförmäldt är, skall äktenskap ingås inför borgerlig myndighet.

Borgerlig myndighet, inför hvilken äktenskap må afslutas, vare i stad magistrat och på landet kronofogde. Dessa myndigheter hafva att i fråga om äktenskapshinder öfva den tillsyn, som vigselförrättare enligt lag åligger. Sedan i släktingars eller andra vittnens närvaro såväl mannen som qvinnan inför den borgerliga myndigheten afgifvit sitt frivilliga ja och samtycke till giftermålet; varde de för äkta makar förklarade. Hvad sålunda förekommit, skall upptagas i särskildt öfver sådana ärenden fördt protokoll, hvilket, der äktenskapet är inför kronofogde ingånget, af vittnen bestyrkes. Det äktenskap ege full borgerlig giltighet, ändock att vigsel ej tillkommer.

6 §.

Barn af äkta makar, som vid barnets födelse äro medlemmar af samma främmande trossamfund, må i dess lära uppfostras. Äro föräldrarne vid barnets födelse medlemmar af skilda främmande trossamfund, ege fadren bestämma i hvilketdera samfundets lära barnet skall uppfostras. Tillhör endera sådant trossamfund och den andra svenska kyrkan; då skall barnet i evangeliskt lutherska läran uppfostras. Har emellan makarne träffats aftal om deras barns uppfostran i evangeliskt lutherska läran eller främmande troslära, som en af makarne bekänner; vare sådant aftal gällande, så framt det blifvit före äktenskapets ingående skriftligen upprättadt och uppvisadt, för vigselförrättare, derest vigsel skett, men eljest för den myndighet, inför hvilken äktenskapet afslutats.

Barn af föräldrar, som ej ingått äktenskap med hvarandra, må, der modren tillhör främmande trossamfund, i dess troslära uppfostras.

Då begge föräldrarne eller, när endera död är, den efterlevande, eller, der de lefva åtskilda, den af dem, som har barnet i sin vård, öfvergår från svenska kyrkan till främmande trossamfund eller från ett sådant till annat, må, der begge öfvergå, fadren och, i öfriga fall, den efterlevande eller den af makarne, som har barnet i sin vård, bestämma i hvilketdera samfundets lära barnet skall uppfostras.

Den, som fyllt femton år eller blifvit inom svenska kyrkan konfirmerad, må dock ej, på grund af hans föräldrars öfvergång till främ-

mande lära, anses från svenska kyrkan skild, utan gälle om honom hvad i 3 § stadgas.

7 §.

I afseende å folkundervisningen skola främmande trosbekännare och deras barn vara underkastade derom gällande stadgar och anses tillhöra det skoldistrikt, inom hvilket de äro boende. Barn, som icke skall uppfostras i evangeliskt lutherska läran, må, på framställning af vederbörande målsman, fritagas från undervisning deri såväl i folkskola som vid elementarläroverk; dock åligger, vid den förra skolstyrelsen och vid det senare rektor tillse, att sådant barn genom målsmans försorg erhåller tillbörlig religionsundervisning. Försunmar målsman, oakadt af skolstyrelse eller rektor erhållen påminnelse, sin skyldighet härutinnan, skall barnet deltaga i den religionsundervisning, som i folkskola eller vid elementarläroverk meddelas.

8 §.

Främmande trosbekännare skola, der Konungen för viss församling ej annorlunda förordnar, för anteckning öfver deras borgerliga förhållanden, särskildt upptagas i kyrkoboken för den till svenska kyrkan hörande församling, inom hvars område de äro boende; och gälle i afseende å därför erforderlig anmälan hvad af Konungen särskildt föreskrifves.

9 §.

Magistrat och kronofogde skola de inför dem ingångna äktenskap inom sex veckor derefter anmäla,

då båda makarne tillhöra främmande församling, åt hvars förståndare eller presterskap lagligen blifvit uppdraget att öfver församlingsmedlemmarne föra kyrkobok, hos den eller de personer, hvilka föra de kyrkoböcker, deri makarne äro upptagne,

då endast en af makarne tillhör sådan församling, som nyss är nämndt, dels hos den person, af hvilken samma församlings kyrkobok föres, och dels hos kyrkoherden i den svenska församling, der den andra makan bor; samt

i öfriga fall hos kyrkoherden i den svenska församling, der qvinnan är boende.

Har

Har sådant aftal, som i 6 § omförmäles, blifvit träffadt och inför den borgerliga myndigheten före äktenskapets afslutande uppvisadt; skall en bestyrkt afskrift deraf vid anmälan om äktenskapets ingående öfverlemnas, för att i kyrkoboken antecknas.

Hvad sålunda för magistrat och kronofogde är stadgadt, gälle äfven i tillämpliga delar för prest, som viger dem, af hvilka icke någon eller endast endera tillhör svenska kyrkan.

10 §.

Främmande trosbekännares församlingar, inrättningar och stiftelser må icke, utan Konungens tillstånd, förvärfva och besitta fast egendom i riket.

11 §.

Innan något hus eller rum af främmande församling till offentlig gudstjenst begagnas, skall föreståndaren derom göra anmälan, å landet hos kronofogden i orten och i stad hos poliskammare, der sådan finnes, men eljest hos magistraten.

Tillträde till församlingens gudstjenst må ej offentlig myndighet förvägras.

12 §.

Munk- eller nunneorden eller kloster må ej i riket inrättas.

Ej heller må skolor, eller andra uppfostringsanstalter, i hvilka undervisning i religion meddelas, af främmande trosbekännare inrättas, eller upplätas, för barn under femton år, tillhörande svenska kyrkan, utan att Konungen för särskildt fall det tillåter. Sker annorledes; varde skolan eller anstalten stängd och föreståndaren för densamma dömd att böta från och med fem till och med femhundra riksdaler.

13 §.

De för särskilda kyrkliga inrättningar stadgade afgifter till svenska kyrkan eller hennes presterskap eller betjening må ej påföras främmande trosförvandt i annat fall, än att slik förrättning blifvit på hans egen begäran verkställd.

14 §.

Med de undantag och inskränkningsar, som af grundlag eller eljest gällande författning föranledas, skall skiljaktighet i kristen trosbekännelse icke medföra någon olikhet i svenska medborgares rättigheter och skyldigheter.

15 §.

Innehar den, som till utträde ur svenska kyrkan sig anmält, offentlig tjenst; varde han derifrån skild, der ej tjensten är af beskaffenhet, att han utan afseende å sin trosbekännelse kunnat till densamma nämnas samt Konungen eller den myndighet, som eger att tjensten tillsätta, finner skäligt att honom dervid bibehålla.

16 §.

Är främmande trosbekännare af sådan lära, som ej tillstädjer honom att aflägga ed, då den enligt lag erfordras; förordne Konungen, huru förfaras bör.

17 §.

Varder rättigheten till offentlig religionsöfning af föramling missbrukad; då må, efter Konungens förordnande, den rättighet upphöra.

Samma lag vare, då föreskriften i 2 § om anställande af föreståndare icke efter särskildt föreläggande fullgöres.

18 §.

Underlåter främmande församlings föreståndare eller prest att iakttaga hvad honom enligt denna förordning åligger; dömes till böter från och med fem till och med femhundra Riksdaler.

Viger främmande församlings prest dem, hvilkas äktenskap för laga hinder återgå måste, eller utan att laga lysning till äktenskap föregått; straffes med fängelse i högst sex månader eller böter högst ett tusen Riksdaler.

19 §.

Hvad angår mosaiska trosbekännare, sker genom denna författning ej annan ändring i hvad hittills varit stadgadt än att, om lysning till äktenskap, som ingås mellan sådan trosbekännare och medlem af svenska kyrkan eller annat främmande trossamfund, så ock emellan dem, hvilka begge tillhöra mosaiska trosbekännelsen, äfvensom i fråga om den troslära, hvori barn af dylikt äktenskap bör uppfostras, skall gälla hvad i 4 och 6 §§ här ofvan sägs.

För öfrigt varda upphäfdade alla angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning hitintills gällande bestämmelser; dock att, der äktenskap emellan medlemmar af skilda trossamfund blifvit afslutadt innan denna författning träder i verksamhet, fadren skall åtnjuta den honom förut medgifna rätt att, äfven fastän modren tillhör svenska kyrkan, uppfostra barnet i den troslära han sjelf bekänner.

Riksdagen framhärdat etc.

Stockholm den 24 Maj 1873.
